

Miflərlə tanıtılan “Sarı gəlin” və zaman-zaman unudurulan “Sarı gəlin”

Namiq Hadi

E-mail: axmedoglu@gmail.com

Annotasiya. Atəşpərəstlik və oda sitayiş ilahi eşqin Azərbaycanda yarandığını bildirir. “Sarı gəlin” bu eşqin odudur. Qurandakı eşq hekayətidir. Azərin oğlu İbrahim peyğəmbərin oda atılması ilə başlanılan eşq hekayətidir. Odlar yurdu Azərbaycan isə Azərin canıdır, öz odunu İslama zidd olan Ərəb xilafətindən göz bəbəyi kimi qoruyan Babəkin parçalanmış qəlbidir. Miflərdə söylənilənlər gerçəkdir. Lakin dərk olunmadıqda, nağıl olaraq qalırlar. Bu sevdanın əvvəlini eşq odu söndürülüb külü ilə ulduz bəxti oyunlarına yönəldilmiş göylərin kitabı Bibliyada axtarmaq lazımdır. Çünki bu kitabın qara yazısında sonu ölüm olan həyatın vəfasızlığı haqq yolçularının doğru dinə – İslama qayıtmasına maneə olmuşdur. Quran ayələri isə İslamın açılmamış gülləridir. Allahın insandan rızası olmadan onların açılması ilə ilahi sirlərin də göylərə bəyan edilməsi istənilmədi. Və haqq aşiqləri Quranda təsvir edilmiş Tuvada, yəni tövbə vadisi adlandırılan bu uzun dərədə Musa peyğəmbər kimi çaşdırılıb qalmışlar. "Nazlı yarın üzünü" görsünlər deyə onları düşükləri yerdən xilas etməyə qadir ancaq Allahın qüdrət əlidir.

Açar sözlər: Quran, mifologiya, Allah rızası, eşq odu

Məqalə tarixçəsi: göndərilib – 19.03.2021; qəbul edilib – 13.04.2021

“Sari gelin” introduced by myths and “Sari gelin” which is forgotten over time

Namiq Hadi

E-mail: axmedoglu@gmail.com

Abstract. Fire worship means that the divine love first appeared in Azerbaijan. "Sari gelin" is the fire of this love. It is the love story that placed in Quran. It is the love story that began with Ibrahim Prophet's, Azer's son throwing onto the fire. Azerbaijan, the Land of Fire is Azer's soul. It is Babak's fractured heart that protected his fire from the Arab Caliphate with all his strength. The stories in mythologies are true but they remain as fairy-tales in the process of understanding.

One ought to look for the beginning of this love in the Bible, the Heaven's book. Because in this book the end of life - death made an obstacle for believers to convert to Islam.

The verses of Quran are the seedlings of Islam. It was the God who didn't want their understanding of divine love. The true lovers were been confused and remained as Musa Prophet in Tuva, that is the repentance valley. Only God is able to save them to see "the face of this flirty darling."

Keywords: Quran, mythology, God's sake, flame of love

Article history: received – 19.03.2021; accepted – 13.04.2021

Giriş / Introduction

Azərbaycan xalqının mənəvi sərvəti olan xalq mahnıları, bayatıları, əfsanələri və bütünlüklə mifologiyası atəşpərəstlik zamanında Zərdüştün kitabı Avestada olan fəlsəfi həqiqətlərdən – nurla zülmət, xeyirlə şərin mübarizəsindən yaranmışdır. Bu xalqın məhəbbəti tərənnüm edən mahnılarında da şəxsi məhəbbətdən bəhs edilməmişdir. Çünki Haqqın məhəbbətindən yarandıqlarını anlayaraq məhəbbəti İlahi məqam bilmişlər. Miflərdə söylənilənlər gerçəkdir, lakin dərk olunmayanda, nağıl olaraq qalırlar. Atəşpərəstlik və oda sitayiş İlahi eşqin də Azərbaycanda yarandığını bildirir. Məhəbbətin yüksəlişi olan eşq Haqqdan ayrı salınaraq cəhalət qaranlığında qərib qaldığını dərk edənlərdə yaranır. **“O elə bir Allahdır ki, sizin xeyriniz üçün yaşıl və yaş ağacdən od yaratdı”** (Yasin, 80), [3]. Sarı Gəlin bu eşqin odudur. Sarı Gəlin hekayəti mifologiyada hökmləri ger-

çəkləmiş müqəddəs Quranın eşq hekayətidir, Leyli Məcnun əhvalatıdır. Azərin oğlu İbrahim Günəşə sitayiş etməsi ilə oda atılması məgər onun eşq oduna atılması deyildirmi? İbrahimə verilən Sara və Musaya verilən Safra (Səhra, təsəvvüfdə haqqın günahlardan bağışlama kitabı Tövrat) bu odun dilləri, şölələri deyilmi? **“And olsun Günəşə və onun işığına! Nəfsini (günahlardan) təmizləyən mütləq nicat tapacaqdır”** (Əş-Şəms, yaxud Günəş surəsi 1; 9), [3], – deyər Tanrı Quranda nəfsi yandıran Günəşə and içir. Deməli, Allah yaratdıqlarını Azər adlı eşqin Günəşinin odlu cazibəsi ilə sınağa çəkibdir. Buradan Azərin məqamının ən yüksək məqam – eşq məqamı olduğu görünür. Yeri gəlmişkən... Çox-çox qabaqlar dediyimiz kimi, Dədə-Qorqud Günəşlə, odla bağlı olmuşdur [4, s.30]. Zira Dədə-Qorqud vilayət issi (vilayət işığı) idi [2, s.50].

Əsas hissə / Main Part

“Sarı gəlin” hekayəti

Yaradılanları öz ziddləri ilə, yəni surətlərinin görünməsi ilə ağıl tərəzində tanıyıblar. Haqqı batil ilə, xeyri şərlə tanıyıblar. Nuru zülmət ilə, namaz əhlini zaman əhli ilə tanıyıblar. Rəza da Azər ilə tanınıbdır. Allahın rızasına yetişmək elə Azərə yetişmək imiş. Çünki haqqın məhəbbəti haqqın əlaməti və əmanəti kimi Azərin qəlbindəki Beytul-Müqəddəsdə saxlanılmışdır. Odlar yurdu Azərbaycan isə Azərin canıdır, öz yurdunu göz bəbəyi kimi qoruyan Babəkidir və Allahın əmanətinə xəyanət edən göylərin hökmü ilə Azərindən ayrı salınaraq parçalanmış qəlbidir. Sarı Gəlin mahnısı hüznü bu eşqin himnidir. Bəxt oyunlarına rəvac verilmiş aşağı aləmlərdə məcazi eşq atəşkədələrini söndürməklə bu platonik (ruhani-mənəvi) odlu eşqi yaradan Zülqərneynin güzgüsü Quranın Kəhf surəsində haqqın güzgüsü kimi xatırladılır. Güzgü – qəlb aynası, danışan göz və haqqın nəzəri deməkdir. Babəksiz haqqın nəzəri görünür. Buna görə böyük Yaradanın da eşq ilə tanıdığı və Haqqın surətinin o güzgüdən göründüyü endirilmiş Quranda Saradan İshaqın do-

ğulması kimi bildirilir: **“Allaha, Onun peyğəmbərinə və nazil etdiyimiz nura iman gətirin”** (Ət-Təğabün, 8), [1], – deyir Quran. Sarı Gəlin İlahi eşq odudur. Əbədi nura – Haqqın nəzəri olan Cavidana doğru aparan müsəlman Həsənin gözünün odudur. Əbədi həyat qazanmaq üçün bu İlahi nura yetişmək istəyi olan eşq, Avestadan sonrakı bütün müqəddəs kitabların əbədi mövzusu olmuşdur. Təsəvvüf anlamlarında ruhani aləmdə Haqq aşıqlarına atəşpərəst demişlər. Eşq sevdası ilə alovlanan nurlu qəlbə də arif və övliyaların zikr və səma məclisi deyiblər. Cavidan Həsəni (ləqəbi Babək) qəbul etdi, nur odu qəbul etdi. Tanrının “kövneyn” (göz ol!) əmri ilə Həsən ona verilən mülkdən göz olub müqəddəs Quranda İslam xilafətinə qarşı döyüslərdə haqqı göz bəbəyi kimi qoruyan Babək oldu. Quranın surəti, yəni ayələri Qurana gözəl libas olduğundan onlara da Həsən demişlər. Quran ilahi hökmdür. Əlbəttə ki, Allah yaratdıqlarını Quranın hökmü ilə “Ol!” deməklə yaradıbdır. Bütün müqəddəs səma kitablarının məzmunu Quranda cəmlənmişdir. Lakin

fironi nəfsə tabe etdirilmiş yaradıcı ağıl öz fitnə gözünün istəyinə uyaraq Haqqı batil ilə tanımaq üçün haqqın Günəşi olan Azəri zərrələrə bölməklə, Quranın da göydən mülk aləminə endirilməsinə, dinlərə bölünməsinə və fələklərin yaranmasına səbəb olmuşdur. Söz mülkünə sahib olmaqla bəşəri düşüncənin də dərki üçün müqəddəs Qurana sözdən libas geyindirərək hissələrə və qissələrə bölməklə, onu Qissəxan (heqayət söyləyən) etmişlər. **“O kəslər ki, Quranı hissələrə böldülər! Rəbbinə and olsun ki, Biz onların hamısını sorğu-suala çəkəcəyik.”** (Əl-Hicr, 91; 92), [3]. **Yoxsa (ya Peyğəmbər) sənin yenilməz qüvvət, kərəm sahibi olan Rəbbinin rəhmət xəzinələri onlara məxsusdur? (Sad, 9), [3], – deyə ağıl sahiblərini qorxudur Quran.**

“Sarı Gəlin” mahnısındaki haray, kəsərət aləminə endirilməklə, odu söndürülmüş Quranın qəlbinin Yasin harayıdır. Bu haray od ilə pak edilərək mələk surəti almış insan ruhunun söz libasında maddi aləmə gətirilməklə haqqdan uzaq salındığını idrak etməsidir. Mahnının birinci bəndi belədir:

*“Saçı uzun hörməzlər,
Gülü sulu dərməzlər.
Bu sevdə nə sevdadır,
Səni mənə verməzlər,
Sarı Gəlin.”*

Bu sualın cavabını eşq odu söndürülüb külü ilə ulduz bəxti oyunlarına rəvac verilmiş Bibliyada axtarmaq lazımdır. Əlbəttə ki, Allah eşqi istədiyinə veribdir. Bibliyada isə Allahın yer üzündə sınağa çəkdiyi dostu İbrahim (ə) və kölgəsi Musa (ə) vasitəsi ilə insanlarla bağladığı əhdə (Əhdi-Ətiq, yaxud köhnə əhd) görə günah işlədən, yəni dünyaya Haqq olaraq gətirilməklə də ədalətli olmayıb, Haqqdan uzaq düşən hər kəs qurban verib Allahın rızasını qazanmış olur. Qurban vermək insan qəlbinin varlıq aləmi cazibəsinə bağlanan tellərini kəsməklə qısa edib, o dairədən qurtularaq haqqa yaxın olmaq arzuna deyilir. Lakin bu telləri, əlaqələri kəsmək əvəzinə, hər şeyin mahiyyətini bilmək istəyi ağıl sahiblərini həyata sarılmağa, gecəni gündüzə qatmaqla xeyri şərə calamağa, bəxtlərini sınağa, rəngarəng libaslarla görünən həyatın

yollarını uzun-uzadı saç kimi bir-birinə “calayaraq hörməyə” sövq etmişdir. Bununla da öz işlərini düyünlərə salmışlar və yollarını azmışlar. Quranın Yasin surəsinin 14-cü ayəsində bu barədə yazılmışdır: **“O zaman onlara iki elçi göndərmişdik, amma onlar ikisini də təkzib etmişdilər (İbrahimi və Musanı). Biz də üçüncüsü (İsa) ilə onları qüvvətləndirmişdik”.**

Saç təsəvvüfdə ömrün yollarına bənzədilir və uzandıqca bir-birinə qarışır. Hər dəfə hörləndə düyünlənir. Bu fələk Günəşinin saçqları həyatın yollarına düşmüşdür və bütün yolların sonunun düyünə salındığı, fələk dönüb kələf olduğu bildirilir. Allah Süleyman mülkünü gözəl yaratdığı ağıla verməklə onu qəlbə yadən qüvvə etmişdir ki, ağıl bir kitab sözdən yaradılan həyatın batil olduğunu dərk edərək, Haqqa dönə bilsin. Ağıl isə ona xidmət etsinlər deyə, surət verdiyi ayələrə (həyat əlamətlərinə) gözəl libaslar geyindirməklə yaratdığı həyatın gözəlliyindən zövq alaraq ağıl sahiblərini də onlara vurulmağa həvəsləndirmişdir. Ancaq bu həyatın vəfasız olduğunu görüb bəxtlərini sınamaq istəmişlər. Həyatın vəfasızlığı onların gözündə ayələri də vəfasız etmişdir. Ömür kitabı olan Quranın da əvvəllində ürəklərin **“Bizi doğru yola yönəlt!”** (Fətihə, 6), [3] istəyi vardır, sonra da **“(ovsun oxuyub) düyünlərə üfürən nəfsin şərindən”** (Fələq, 4), [3] qorunmaq istəyi göründü. Sonunda Nəs surəsində isə bəxtin nəhşliyi ilə üzleşmə xəbəri gəldi. Peyğəmbərimizin həyatının sonlarında belə buyurduğu söylənir:

- Ey insanlar! Aləmdə olub bitən işlər ilahi taleyə bağlıdır. Vaxtında görülmək işlər üçün tələsməyin mənası yoxdur. Cənabi-həqq kiminsə istəyi ilə tezleşdirməz. Allahın qəza və qədərinə qarşı mübarizə aparmaq istəyənlər məğlub olurlar.

Əqil (Aqil) öz əksini Liqa, yəni gözəl görüb özünə vurulmuşdur. Bu surət gözəlliyi onu küfrə aparən düşmənə də çevrildi. Nə edək ki, gözəllərdə vəfa olmaz söyləmişlər. Həyat da insana gözəl göstərildi ki, vəfasız olduğu görünsün.

“Gülü sulu dərməzlər”

Allah ehtiyacsızdır, Quranı yaradaraq ağıla tabe etdirmişdir ki, Quran ağıl ilə dərk olunsun. Ancaq Tanrının necə yaratdığını öyrənmək həvəsi (Həvvə) ağılı Hüsnün gözündən salaraq, Adəmin cənnətdən çıxarılması ilə aşağı aləmlərə endirmiş və ağıl özü də öz ziddi olan nəfsə tabe etdirilmişdir.

Haqqa ən yaxın bəndə olan İsrail oğulları aşağı aləmlərə endirilərək yarandığı torpağın uğrunda öz qanının tökülməsindən qorxan, ağılından yalnız özünə fayda gətirən şeylər istəyən yəhudiyə çevrilmişlər. İsrail övladının yerdəki adına da İbn Salam demişlər. Söz mülkünün sahibi Süleymandan gələn barat (Məhəmmədə peyğəmbərlik verilməsi xəbəri) onlara çatdı: **“Bu barat Süleymandandır, o (günahlarınızın bağışlanmasını istəyərək) Bismillahir-Rəhmanir-Rəhim ilə başlayır”** (Ən-Nəml 30), [3].

İsrail övladı təkəbbürləri üzündən peyğəmbərin kəlməsini (salamını) rüşvət deyildir deyə qəbul etmədilər. Mülkün sahibi Süleymandan hədiyyə edilmiş Həmd dünyasında (Həmdün-yam kəndində) 9 göyə də (Mövlana Füzuli demişkən, 9 axçaya) sahib çıxmaqda özlərini haqlı bildilər, Allahdan günahlarının bağışlanmasını istəmədilər. Allahın onlardan razı qalmasını istədilər, Leylini İbn Salama istədilər. **“Yoxsa onların yaratdıqları Allahın yaratdığı məxluqata oxşadı?”** (Ər-Rəd 16) [3].

Göylərin gərdişi ilə 9 göy 9 fələyə çevrildi, fəlekələr də onların öz günahlarını özlərinə bağışladılar ki, günahları ilə tanınısınlar və əməlləri də puç olsun. Haqqa yaxın olduqları halda, ağıl sahibləri haqqı haqq ilə tanıya bilmədilər. Haqqı əlamətləri ilə, yəni ayələrlə yəqinlik hasil etməklə tanımaq istədilər.

Quran ayələri açılmayan və yalnız zahiri gözəlliyi ilə görünən güllərə bənzədilir. Gül qönçədə dəriləndə gözəl görünür. Lakin onun üzündən şehin çəkilməsi günahdır. Gülün açılması din elmi təsəvvüfdə İlahi sirlərin aşkar olması, Quranın açılması deməkdir. Quranın açılması və Quranı dərk isə şəriətdə deyil, mərifətə yetişərək kamilləşən kəslərdə yaranır. İbn Salam olmuş ağılın bəxti gətirmir. Gülün vaxtında açılmasını səbrlə gözləsəydi pir olub eşq sevdası-

nın kamilliyini əl-Leyl (Leyli) surəsindən Quranın məna gözəlliyi Leylinin simasında görürdü. Gülün qönçədə qalması, açılmaması mənanın gizli qalıb açılmadığına işarədir. Lakin bu fələk Günəşinin çıxması ilə saçaqlarının gülün üzündən şehi götürməsi bir olur. Gülün tez açılması isə niqabda olan Quran ayələrinin də üzündən pərdənin açılması anlamına gətirir. Buna görə də, Quranın Nur surəsinin 31-ci ayəsi hökm edir ki, bürünsünlər: **“Mömin qadınlara da ki, haram buyurulmuş şeylərdən gözlərini bürünsünlər, ayıb yerlərini qorusunlar”** [3].

Mömin qadınlar Quranın hicaba bürünmüş Nur surəsinin ayələrinə bənzəyirlər, naməhrəmlər üçün ləçəkli güllər kimi başları bağlıdırlar. Şeyx Nizami buyurmuşdur ki, sözlərin mənalara uyğun libas seçmək lazımdır ki, ədəblə ayağa dura bilsinlər. Bu bir həya nümunəsidir. Bu sevdada fələyin günaha sövq etdiyi ağıl üçün tövbəni yaradan Allaha şükürlər olsun.

“Bu sevdə nə sevdadır?”

Səni mənə verməzlər

Sarı gəlin.”

Həyat gözəl istəklərlə doludur. Ağıl hər gün insanları günahlarının bağışlanması üçün namazda tövbə etməyə çağırır və hər gün də onların tövbəsini sındıraraq “Fatihə” surəsinin cazibəsində saxlayır. Məhəbbət insanı ümid və qorxu ilə “Fatihə” surəsindən ayrılmağa qoymur. Ona görə də, bu sevdadan arif olanlar onun gətirdiyi bəlaları da dost payıdır deyə qəbul etmişlər. “Folklorşünaslar aşiq sözünün etimologiyasını aydınlaşdırmağa səy göstərmiş, maraqlı mülhizələr söyləmişlər. Üzeyir Hacıbəyov bu sözün “aşiq” sözündən əmələ gəldiyini, dilimizin ahəng qanununa tabe edilərək “aşiq” olduğunu qeyd edir. Bizə görə, bu fikir daha inandırıcı və ağılabatandır” [7, s.150].

Eşq isə ruhani bir istəkdir. Allah, eşqi Onu dəlicəsinə sevənlərə veribdir. İnsan yaradanına qəlb ilə bağlıdır. Qəlb isə varlıq aləminin gözəllikləri, istəkləri ilə həqiqət aləminin saflığı arasında çəşdirilib qalmışdır, yəni Məkkədə Səfa ilə Mərvə arasında Həcər daşı kimi düşüb qalmışdır. Od ilə öz qəlb evini (batinini) pak saxlayan namaz əhli odu əlindən alınıb həyata gəti-

*"Nə ola bir gün görəm
Nazlı yarın üzünü."*

rilməklə zaman əhli edilib. Namaz əhlinin su ilə qəlibini (zahirini) pak etməsi vacib olmuşdur. Məcnunun "bu köhnə kilimi, yəni sudan yaradılan gilimi (libasımı) İsanın həvariləri zəhmət təri ilə nə qədər yudularsa da, namazlıq olmadı", – dediyini də eşidin. Atılmış bu yer qüvvədən düşmüş ayəyə oxşayır (doğrusunu Allah bilir).

Mahnının ikinci bəndi belə başlanır:

*"Bu, dərənin uzununu,
Çoban, qaytar quzunu."*

Bir zaman İbrahim belə demişdi.

"Ey Rəbbimiz, mən əhli-əyalımdan bəzisini (sənin əlamətlərindən Həcəri və İsmaili) sənin Beytül-Həramının yaxınlığında əkin bitməz (susuz) bir dərədə sakin etdim. Ey Rəbbimiz, onlar namaz qılsınlar deyə belə etdim. Elə et ki, insanların bir qisminin qəlbləri onlara meyl etsin. Onlara meyvələrindən ruzi ver ki, (nemətinə) şükr edə bilsinlər" (İbrahim, 37), [3]. Yadına sal ki, bir zaman Musa (çoban) öz gənc dostuna (könlünə) belə demişdi: **"Mən (Xızır ilə görüşmək üçün) iki dənizin qovuşduğu yerə çatmayınca və uzun müddət gəzib dolaşmayınca (bu səfərdən), geri dönməyəcəyəm"**. (Kəhf, 60), [3].

Təsəvvüfdə peyğəmbərlərə verilən ağıl çobanla, könül də quzu ilə müqayisə edilir. Ağıl könüllü qurbanlıq quzu kimi bəsləyir, qəlbün gözü isə haqqın əlamətlərinin ürəkdə yaratdığı duyğuların mənə gözəlliyindən doymur. Göz gördüyünü könül də sevdi. Gözəllərdə vəfa olmaz söyləmişlər. Ağıl isə haqqa qurbanlıq olaraq gəzdirdiyi könül ilə Dünya adlandırılan bu uzun dərədə çaşıb qalmışdır və səbri olmayıb özünə zülm edən ağıl bu sevdada haqdan uzaq düşdüyünü dərk etsə də, dünyəvi sirlərə olan həvəsindən xilas olmaqda və dünyadan qopmaqda acizdir. "İnsan maddi bədənə malik olduğuna görə, dünyəvi həyatda qalmağı arzular yır və mənəvi ruha malik olduğuna görə əbədi sığınacaq axtarışındadır və ona qovuşmağa çalışır" [6, s.130].

Mahnının bu bəndi dəli olan könülün onu azdırıb gəlimli-gedimli dünya adlandırılan bu uzun dərədə əsir etmiş ağıllı qəlbə yalvarışı, fəryadıdır.

Eşq ayrılıqdan yarandı. Ancaq insanlar nəümid olandan sonra Allah yağış göndərər, öz nemətini paylayar, – deyir Quran.

Nazlı yarın üzünü Qədr gecəsi təkəi tayı-bərabəri olmayan gecədir – Leylidir. Onu görmək elə Allahın rızasına yetişmək deməkdir, Əl-leyl surəsinin altıncı ayəsi ilə "ən gözəl kəlməni (La ilahə illəllah) təsdiq etsə" deməkdir. Yəni şəhadət gətirməlidir. Tövratda qatili məlum olmayan bir kəsə qan bahası olaraq öküz qurban etmək haqqında söylənilir. Quranda bu barədə belə yazılıbdır: **"Allah sizə öküz kəsməyi əmr etdi. O, bütün eyblərdən salamatdır və ləkəsiz (sapsarı) bir öküzdür. Çünki küfrləri üzündən öküzün məhəbbəti onların qəlblərini bürümüşdü"** (Bəqərə, yaxud Eynək 67, 71, 93) [3].

Öküz, əməl sahiblərinin tanınması üçün. Samirinin səməyə bilib torpaqdan yaratdığı Günəş gözüdür ki, dünyanı onunla görürdülər. Öküz sözü təhrif olunub, ögsüz, yəni evsiz deməkdir. Doğrudan da, Günəşin daimi mənzili yoxdur və o, 12 bürcün hər birində bir ay mənzil edir. Günəşin çıxması, qırmızı boyanması ilə namaz əhlinin görünməsinin Quranda əlaməti Əl-Bəqərə surəsinin 3-cü ayəsidir. **"O kəslər ki, qeybə (Allaha, mələklərə, qiyamətə, qəza və qədə-rə) inanır, (lazımınca) namaz qılır və onlara verdiyimiz ruzidən (ailələrinə, qohum-qonşularına və digər haqq sahiblərinə) sərf edirlər"** [3].

Bu Günəşin batması, saralması ilə zaman əhlinin Quranda görünməsinin əlaməti isə "Ma-un" surəsinin 4 və 5-ci ayələridir. **"Vay halına o namaz qılanların ki, onlar öz namazlarından qafildirlər"** [3]. "Qəflət gec-tez peşmançılığa gətirib çıxarır" [1, s.25]. "Nəhayət, Allah Nuhu öz rəsulu kimi onların yanına göndərir" [5, s.9].

Ağlın gözündəki həyə pərdəsi dünyada xeyri şərdən, halalı haramdan ayırmasına mane olub. Lakin pərdəni aradan götürənlər dünyaya uydular və özlərində həyanı öldürdülər. Ona görə də bu məhəbbət gözüni həyanın qan bahası olaraq qurban verməlidirlər. Onlar öküzü kəsdilər, dünyaya baxmadılar, ibadətlə ömür

sürdülər, lakin ürəklərində Allahdan gizli saxladıkları istəklərinin hansının xeyir olduğunu bilmədən ibadət etdilər və ibadətlərinin də əvəzini istədilər. "Namaz Allaha dua deməkdir. Namaz vaxtı mömün insan Allahın əzəməti qarşısında boyun əyir, diz çökür" [8, s.195]. İbn Salam kimi onlar da Leyliyə qovuşa bilmədilər və haqqın rızasını da qazanmadılar. Çünki Allahın bir-

liyinə şəhadət verə bilmədilər, onlarda Leylini görmək üçün Məcnun gözü yox idi. Əqlin bu günəşinin qalxması ilə qəzanı salanın da qalxıb göz gəzdirdiyini (Salur Qazanın yerindən qalxmasını) Dədə Qorqud öz boylarında təsvir edərəkən, "Allah günahlarınızı Məhəmməd Mustafa üzünə suyuna bağışlasın", – söyləmişdir.

Nəticə / Conclusion

Allah eşqini həqiqi xəlifəsi olan Azərə vermişdir. Allah eşqini, Onun mülkünü – 23 il ərzində nazil etdiyi Quranı 23 il İslama xilafətdə olan nəfsə qarşı cihadda göz bəbəyi kimi qoruyan, İslamın namusu Həsənə veribdir.

Allah eşqini Quranın həyası Məcnun olan könülə veribdir.

Peyğəmbərimizdən hədis gəlmişdir ki, ağlamaq Allahın insanların qəlbində gizli saxladığı məhəbbətinin əlamətidir. Məhəbbətin gözü kordur deyiblər. Məhəbbətin gözü ağlamaqdan kordur oldu. Sarı Gəlin mahnısındakı fəryad odu əlindən alınan Babəkin fəryadıdır. Bu fəryad İbn Salama verilən Leylisindən ayrı salınmış Məcnunun fəryadıdır. Bu fəryad Əslidən ayrı düşüb od tutub yanan qəlbin Yanıq Kərəmi fəryadıdır. Ruzini bol istəyənlər, uzun-uzun həyat arzuları. Bu arzuları da Allahın onlara verdiyi səb-

rini su kimi daşdırdı, sonu görünməyən həyata gətirdi. Bu fəryad su kimi axıb gedən həyata gətirilməklə eşq odu söndürülmüş qəlbin Musaya – Xan olan çobana "Apardı sellər Saranı" fəryadıdır. Quran hökmdür. Görünsün deyə, Allah onu, şeyximiz Nizami demişkən, "hüsnün gözəl ayətləri, sevgili canan" Hüseyinin gözüne nur etdi. İnsan ona görə haqqın güzgüsü kimi yaradıldı ki, haqqa yetişə bilməməyinin səbəbini özündə görsün! Miflər ilahi sirrlərin təzahür etdiyi yerdir. Dərk olunmayınca da, nağıl olaraq qalacaqdır. Bu eşq hekayətindən bəxt oyunları ilə sevdalara salınmış Quran ayələri görünürdü, Fatihə surəsinin hər ayəsində bir dərdə düçar edilmiş bəxti qara Məcnunun siması canlandı və qəlbində yaranan bu kəlmələri havalandırdı: Sil gözün yaşın, qaragilə, ağlama, bədi...

(Mötərizə içərisində verilənlər müəllifindir).

Ədəbiyyat / References

1. Əbu Hamid əl-Qəzali. Qəlblərin kəşfi. Bakı, 2011.
2. Kitabı-Dədə Qorqud. Bakı, 1962.
3. Məhəmməd Mövlazadə Şəkəri. Kitabul-Bəyan Fi Təfsiril-Quran, I-II cild. Bakı, 2001.
4. Mirəli Seyidov. Qam-şaman və onun qaynaqlarına ümumi baxış. Bakı, 1994.
5. Nailə Vəlixanlı. Ərəb xilafəti və Azərbaycan. Bakı, 1993.
6. Şərq mütəfəkkirlərindən seçmələr. Bakı, 2007.
7. Vaqif Vəliyev. Azərbaycan folkloru. Bakı, 1985.
8. Ziya Bünyadov. Rafiq Əliyev. İslam, tarix, fəlsəfə, ibadətlər. Bakı, 1994.

Мифологизованная и надолго преданная забвению “Сары гялин”

Намиг Хади

E-mail: axmedoglu@gmail.com

Резюме. Зороастризм и поклонение огню показывает что божественная любовь возродилась в Азербайджане. Златовласая невеста (Сары гялин) пламя этой любви в «Рассказе любви» в Коране. Рассказ начинается с того, как Ибрагима, сына Азара бросили в огонь. Страна огней Азербайджан это душа Азара, сломленное сердце Бабека, оберегающего свой огонь как зеницу ока от чуждого ислама Арабского халифата. Все высказывания в мифах правильны. Но они остаются сказками пока не были осознаны. Начало этой приязни надо искать в погасившей пламя любви и направившей пепел к играм звездных судеб небесной книге Библия. Так как, на чёрных записях этой книги неверность жизни, заканчивавшейся смертью, мешает путникам истины вернуться в правильную религию – в ислам. А аяты Корана это нерасцветшие цветки ислама. С их расцветом без Божьей благодати не потребовалось заявить небесам о божественных тайнах. И сторонников Истины, как и пророка Мусу вели в заблуждение в Торе – в долине зарока которая описывалась в Коране. Спасти их может только могущественная рука Бога чтобы они увидели “нежное лицо возлюбленной”.

Ключевые слова: Коран, мифология, Божья благодать, пламя любви